

Bartáková, Jarmila

Slovakistika

In: *Slavica na Masarykově univerzitě v Brně : literární věda, jazykověda, historiografie, uměnovědy*. Dorovský, Ivan (editor). 2. dopl. a rozš. vyd. V Brně: Masarykova univerzita, 1993, pp. 26-27

ISBN 8021005890

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126863>

Access Date: 21. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

zyku v Brně. Oba pracovníci se podíleli také na zpracování stylistiky češtiny.

Obecně lingvistickým otázkám ve vztahu k češtině se věnuje M. Čejka. Možné genetické souvislosti ide. jazyků s jinými jazykovými rodinami a větvemi zkoumal A. Lamprecht: stal se tak u nás (spolu s M. Čejkou) průkopníkem nostratické teorie.

V polovině 80. let byla katedra vybavena osobními počítači. Záslouhou K. Paly a K. Halasové, provdané Osolsobě, se přešlo od čistě teoretického výzkumu k vytváření lingvistického programového vybavení a algoritmickeho popisu češtiny. Vytvořen byl také slovník českých kmenů o rozsahu 30 tisíc hesel a k němu také algoritmickeý popis české formální morfologie včetně základních aspektů tvoření slov. Dále vznikly: retrográdní slovník J. A. Komenského prací D. Šlosara a retrográdní slovník staroslověnštiny prací E. Pallasové. Systematická pozornost je věnována i algoritmickeému popisu české skladby: k dispozici je strojová gramatika češtiny implementovaná v jazyce PROLOG.

Nadále věnují bohemisté velkou pozornost jazykové kultuře: poskytují veřejnosti četné informace a konzultace, publikují v denním a periodickém tisku; vystupují v rozhlasu a televizi a přednášejí učitelům, novinářům, redaktorům aj. S velkým zájmem veřejnosti se setkaly popularizační práce o češtině od J. Chloupka, D. Šlosara a kolektivní dílo *O češtině každodenní* (1985).

Bohemisté z filozofické fakulty zpracovali 4 nové vysokoškolské učebnice a vydali 9 skript, mnohé několikrát v přepracované verzi. Jsou zastoupeni ve vědeckém kolegiu ČSAV (J. Chloupek, M. Grepl), v komisích pro jmenování profesorů na našich vysokých školách, v komisích habilitačních, v komisích pro obhajoby doktorských a kandidátských disertací, v redakci lingvistických časopisů, fungují jako recenzenti nebo redaktori děl vydávaných v nakladatelství Academia a SPN a podíleli se na zpracování velkých kolektivních prací koordinovaných Ústavem pro jazyk český. Rozsáhlá je rovněž jejich přednášková, publikační a vědeckoorganizační činnost v rámci mezinárodním.

Miroslav Grepl — Jan Chloupek

SLOVAKISTIKA

Od založení filozofické fakulty byla slovakistika na ní dlouhá léta spjata se jménem pedagoga A. Gregora (-). I když původem Čech, byl mimořádným členem učené společnosti Šafaříkovy v Bratislavě a členem jazykovědné sekce Matice slovenské, z jejíhož podnětu se podílel také na výzkumu středoslovenských nářečí. Vzhledem k této široké činnosti je jenom přirozené, že mimořádně citlivě sledoval celkový kulturní život na Slovensku a pohotově o něm informoval nejširší českou veřejnost nejen v odborných časopisech, ale i v denním tisku, což v nemalé míře přispělo k upevnování vzájemných vztahů česko-slovenských.

Od prvního roku založení univerzity vedl A. Gregor lektorská cvičení ze slovenštiny, zpočátku v podobě kursů pro začátečníky a současně i pro pokročilé, až do začátku války. V kursech pro pokročilé se kromě mluvnice a konverzace také četla klasická díla slovenské literatury (práce M. Kukučina, J. G. Tajovského, P. O. Hviezdoslava nebo také M. Urbana, I. Kraska aj.).

Po roce 1945 se A. Gregor opět vrátil na fakultu, znovu vedl slovakistiku ve formě lektorských cvičení. Avšak v poválečném období se zájem o ni rozšířil také v rámci bohemistických přednášek, například o problematiku slovenské dialektologie (A. Kellner, →), o morfologii (F. Trávníček, →), o tvoření slov (F. Svěrák, →), později též o problémy syntaxe (J. Bauer, →, M. Grepl, →) a historické gramatiky (A. Lamprecht, →).

Po odchodu A. Gregora do důchodu vedl načas semináře ze slovenštiny M. Čejka (→) a od roku 1961 převzala trvale výuku slovenštiny J. Pikorová-Bartáková (→). Přešla na fakultu z Jazykovědného ústavu E. Štúra Slovenské akademie věd v Bratislavě. Kromě přednášek a seminářů ze slovenské gramatiky a dialektologie pro bohemisty prvního ročníku řádného studia a studia při zaměstnání na filozofické fakultě zajišťuje v rámci integrace již dlouhodobě také obdobnou výuku na pedagogické fakultě v Brně a v posledních několika letech navíc externě i na filozofické fakultě Palackého univerzity v Olomouci. Mimo uvedenou výuku vede na filozofické fakultě také výběrové semináře ze srovnávací lingvistiky slovenské a české, rozšířené někdy i na problematiku slovensko-slovanskou.

U učitelů brněnské fakulty je závažný také mimoškolní zájem o problém slovakistiky. Zpočátku to byl zejména V. Machek (→), který z hlediska etymologie vysvětloval vedle českých slov také vznik některých slov slovenských a velký slovenský jazykový materiál zahrnul do svého *Etymologického slovníku jazyka českého*. Slovenské problémy sledovali rovněž F. Trávníček a A. Kellner. Později k nim přibyli z mladších J. Bauer a M. Grepl v oblasti syntaxe, R. Večerka (→) v rámci mezislovanských vztahů, D. Šlosar (→) v oblasti historické gramatiky a J. Bartáková s M. Čejkou v oblasti česko-slovenské konfrontace.

Při posuzování stavu slovakistiky na filozofické fakultě v Brně je třeba vzpomenout také jejích bohatých vzájemných styků s bratislavskou filozofickou fakultou Univerzity Komenského a Jazykovědným ústavem E. Štúra SAV. Účast na konferencích, sympoziích, poradách a habilitačních řízeních, které pravidelně jedna nebo druhá strana pořádá, napomáhá bohaté výměně zkušeností; stejně tak i přednášky v brněnském Jazykovědném sdružení, kde občas hostují také významní slovenští lingvisté, nebo naopak zase čeští jazykovědci v Bratislavě. Tato vzájemná spolupráce přispívá nejen ke zvýšení informovanosti na obou stranách, ale vede také často ke společnému řešení nejednoho lingvistického problému.

Jarmila Bartáková